

Protocol “Ongewenste omgangsvormen”

1. Inleiding

De Aloysius Stichting wil voor zowel haar leerlingen als haar medewerkers een veilige leef- en leeromgeving bieden. Vanuit de drie kernwaarden kracht, onvoorwaardelijkheid en passie streven we er naar dat iedereen zich welkom voelt. Onze pedagogische benadering naar kinderen en de onderlinge relaties tussen medewerkers is erop gericht iedereen te accepteren zoals hij is. Het buitensluiten en/of beschadigen van personen, om welke reden dan ook, wordt niet geaccepteerd.

Dit protocol biedt een handelingskader voor die situaties waarin leerlingen of medewerkers het gevoel hebben dat er op ongewenste, en mogelijk onwettige, wijze met hen wordt omgegaan. Daar waar het gaat om het welbevinden van leerlingen, heeft dit protocol een basis in de “Handreiking Preventief pedagogisch handelen”.

2. Doel protocol

Doel van het protocol is om medewerkers van de Aloysius een handelingskader te bieden voor situaties waarin sprake is van ongewenste omgangsvormen richting personeel of leerlingen. Het protocol biedt duidelijkheid over de te nemen stappen als er in de sociale omgang grenzen worden overschreven. De sociale omgang kan betrekking hebben op de relatie medewerker-medewerker, medewerker- leerling of leerling-leerling.

3. Algemeen uitgangspunt

Vanuit de wet is de school verplicht om te zorgen voor een veilige onderwijs- of werkplek, een plek waar omgangsvormen in acht worden genomen.

Als het om leerlingen gaat, is onder andere de Wet Veiligheid op School richtinggevend. Deze wet verplicht tot drie zaken:

- De school heeft een pedagogisch beleid dat ervoor zorgt dat leerlingen iedere dag kunnen rekenen op een sociaal veilige onderwijsleeromgeving. Onderwerpen die in dit protocol worden behandeld kunnen mogelijk worden voorkomen als er binnen de school aandacht is voor gewenst gedrag in een sociaal veilige school. Wat dat betreft ligt er een duidelijk link met de ‘Handreiking Preventief pedagogisch handelen’.
- Er wordt regelmatig via tevredenheidspeilingen nagegaan hoe het is gesteld met de veiligheidsbeleving en het welbevinden van de leerlingen. Ook ouders en medewerkers worden bevraagd. Indien de uitslag van deze monitoring daartoe aanleiding geeft, stelt de school haar pedagogische beleid bij.
- Er zijn op iedere school twee taken belegd bij medewerkers: er is een aanspreekpunt (coördinator sociale veiligheid) waar leerlingen en ouders pesten/onveilige situaties kunnen melden. Ook is er iemand van het personeel verantwoordelijk voor de coördinatie van activiteiten rondom de preventie van pesten/ bevordering sociale veiligheid. Iedere school bepaalt zelf hoe deze verplichting wordt uitgewerkt.

Als het om medewerkers gaat, is met name de Arbowet van belang. Scholen hebben als werkgever de plicht om personeel te beschermen tegen seksuele intimidatie, agressie, geweld en pesten. Deze grensoverschrijdende gedragingen vallen onder de noemer ‘psychosociale arbeidsbelasting’. Scholen zijn ook vanuit de wet verplicht om actief discriminatie tegen te gaan.

4. Ongewenste omgangsvormen

Zowel leerlingen als medewerkers kunnen te maken krijgen met ongewenste omgangsvormen, in de klas of op de werkvloer. Onder ongewenste omgangsvormen verstaan we het volgende:

Seksuele intimidatie

Enige vorm van verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag met een seksuele connotatie dat als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van de persoon wordt aangetast, in het bijzonder wanneer een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende situatie wordt gecreëerd.

Voorbeelden zijn: dubbelzinnige opmerkingen of grapjes die te maken hebben met seksualiteit of intimiteit, staren, gluren, via mobiele telefoon seksueel getinte opmerkingen of foto's sturen (sexting), om seksuele gunsten vragen, aanranding, verkrachting.

Indien er een vermoeden van seksuele intimidatie en/of seksueel misbruik is tussen een medewerker van de onderwijsinstelling en een minderjarige leerling, binnen of in samenhang met de schoolsituatie is de Wet bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs (1999) van kracht. Deze wet wordt ook wel de 'Meld-, overleg- en aangifteplicht' voor zedendelicten in het onderwijs genoemd (zie ook 5. werkwijze/procedures). Zedenmisdrijven zijn: ontucht; aanranding; verkrachting; grooming; schennis van de eerbaarheid; kinderporno bezitten, bekijken of verspreiden; seksuele relatie met een minderjarige.

Agressie

Gedrag dat bedoeld is om de ander te schaden en deze ander ook werkelijk schaadt, waarbij de ander de schade wil vermijden. De agressie kan verbaal, fysiek of psychisch zijn. Zie ook het protocol 'Protocol handelen bij verbale en fysieke agressie van leerlingen'.

Geweld

Elke handeling (of dreiging daarmee) die het zelfbeschikkingsrecht, de zelfontplooiing en de lichamelijke integriteit van personen aantast. Het geweld kan diverse vormen aannemen:

- Psychisch (o.a. dreigen, uitsluiting)
- Seksueel (o.a. dwang tot seksuele handelingen, aanranding, verkrachting)
- Fysiek (o.a. slaan, schoppen)
- Financieel (o.a. afpersen, bestellen)

Indien er vermoedens zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling dan is een medewerker wettelijk verplicht actie te ondernemen. De te ondernemen stappen staan vermeld in de meldcode (nieuwe versie, januari 2019). De coördinator sociale veiligheid kan worden geraadpleegd als er vermoedens zijn. Deze persoon is op de hoogte van de actuele ontwikkelingen rondom de meldcode.

Discriminatie

Bij discriminatie is er sprake van ongelijke behandeling, achterstellen of uitsluiten van mensen op basis van persoonlijke kenmerken zoals geslacht, leeftijd, huidskleur, ras, afkomst, handicap, burgerlijke staat, seksuele geaardheid of religie. Discriminatie is wettelijk verboden. (Zie Artikel 1 van de Grondwet en de Algemene Wet Gelijke Behandeling).

Racisme

Racisme is een groep om raciale redenen minderwaardig behandelen of daarover vernederende uitspraken doen. Ook het uitspreken van vooroordelen valt onder racisme.

Pesten

Pesten is een agressieve daad waarbij een of meerdere individuen bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvallen, vernederen en/of buitensluiten. Dit vindt plaats in klassen tussen leerlingen maar ook op de werkplek tussen volwassenen. Als het pesten plaats vindt via digitale middelen spreken we van cyberpesten.

5. Werkwijze/ procedures

Op het moment dat er sprake is van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van de omgangsvormen dan zijn er diverse mogelijkheden om actie te ondernemen.

Leerlingen (en hun ouders) worden in dit proces geholpen. Op scholen is een contactpersoon aangesteld: de coördinator sociale veiligheid. Dit is een laagdrempelig aanspreekpunt voor klachten van ouders. De coördinator sociale veiligheid is niet degene die de klacht oplost. Hij brengt de klager in contact met een functionaris die de klacht kan wegnemen. Hij heeft dus vooral een gidsfunctie. Zie ook Klachten en sociale veiligheid

Medewerkers zijn over het algemeen op de hoogte van de diverse mogelijkheden. Maar ook zij kunnen een beroep doen op de coördinator sociale veiligheid. Naast of na het gesprek met de coördinator sociale veiligheid zijn er meerdere mogelijkheden.

- **Bespreekbaar maken**

Als leerlingen te maken krijgen met bijvoorbeeld racisme of discriminatie dan kan het onderwerp tijdens de les worden besproken. Doel van de les is om meer inzicht te geven in de kwalijke en kwetsende gevolgen van de ongewenste bejegening zodat ouders hun gedrag kunnen bijstellen.

- Zie ook de opmerking bij punt 3 dat door een preventieve, pedagogische aanpak al de nodige problemen kunnen worden voorkomen.
- Medewerkers kunnen in eigen werkkring ongewenste omgangsvormen bespreekbaar maken. Te denken valt bijvoorbeeld aan een onderwerp als pesten op de werkvloer.

- **Coördinator sociale veiligheid, vertrouwenspersoon en klachtenregeling**

Op scholen vervult de coördinator sociale veiligheid de taken die voorheen bij een interne vertrouwenspersoon waren belegd. Deze coördinator vervult een spilfunctie in het borgen en bevorderen van de veiligheid op school. Hij zoekt naar een oplossing voor de klachten van medewerkers, leerlingen en hun ouders.

- De coördinator kan besluiten om de klacht te laten behandelen door iemand die nog beter wordt geacht om de objectiviteit en onafhankelijkheid te waarborgen: de externe vertrouwenspersoon. De taken van de externe vertrouwenspersoon staan vermeld in de klachtenregeling van de school.
- Een vertrouwenspersoon kan voor de klager bemiddelen, hij kan een gesprek arrangeren met directie of bevoegd gezag of hij kan doorverwijzen naar de (landelijke) klachtencommissie.
- De school heeft de klachtenregeling opgenomen in de schoolgids of op de website. In de klachtenregeling worden de diverse mogelijkheden voor de klager vermeld.

- **Vertrouwensinspecteur onderwijs**

Ouders, leerlingen, docenten, directies en besturen, maar ook vertrouwenspersonen kunnen de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs raadplegen wanneer zich in of rond de school (ernstige) problemen voordoen op het gebied van:

- seksuele intimidatie en seksueel misbruik
- psychisch en fysiek geweld
- discriminatie en radicalisering

De contactgegevens van de vertrouwensinspecteur zijn opgenomen in de schoolgids.

- **Aangifte politie**

Los van de hierboven beschreven mogelijkheden is het ook mogelijk om direct aangifte te doen bij de politie. Iedereen mag aangifte doen van een misdrijf. Doet een kind jonger dan 13 jaar aangifte dan neemt de politie altijd contact op de ouders of verzorgers. Indien een kind zelf geen aangifte wil of kan doen dan kunnen zijn ouders of verzorgers dat voor hem doen.

- Je doet aangifte als er sprake is van strafbare feiten. Voorbeelden hiervan zijn mishandeling, verkrachting, discriminatie of bedreiging.
- Schoolbesturen zijn verplicht contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur als het vermoeden bestaat dat een personeelslid zich schuldig heeft gemaakt aan een zedenmisdrijf met een minderjarige leerling. Als uit het overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat er een redelijk vermoeden bestaat van een strafbaar feit, is het College van Bestuur verplicht daarvan aangifte te doen bij politie/justitie. Wanneer er sprake is van een strafbaar feit wordt met nadruk ontraden de uitkomst van het strafproces af te wachten, alvorens door het college van bestuur maatregelen jegens de aangeklaagde worden genomen. De Aloysius Stichting heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid.

6. Nazorg

Situaties waarin sprake is van ongewenste omgangsvormen in de klas of op de werkvloer kunnen op alle betrokkenen een diepe indruk maken en leiden tot psychische nood.

Het is aan te bevelen dat er na een gebeurtenis gesprekken worden gevoerd met leerlingen, ouders en/of leraren. Het tijdstip van zo'n gesprek zal worden bepaald door in gang gezette acties, zoals een procedure bij de landelijke klachtencommissie.

- **De leerling en zijn ouders**

De school voert een gesprek met de ouders van de leerling. Indien mogelijk neemt ook de leerling deel aan het gesprek. In dit gesprek wordt teruggeblikt op de situatie. De leerling en de ouders krijgen de gelegenheid om hun versie van het verhaal te doen. De school vertelt het verhaal vanuit haar perspectief en zij verantwoordt de gemaakte keuzes.

- **Leerlingen**

Er kunnen zich situaties voordoen waarin leerlingen getuige zijn geweest van ongewenste omgangsvormen. De gebeurtenissen kunnen bij de leerlingen heftige emoties en reacties oproepen. Het is aan te bevelen om met deze leerlingen een gesprek te voeren om gevoelens van onrust of angst weg te nemen.

- **De leraar**

De directie van de school voert een gesprek met de leraar over de gebeurtenis. Afhankelijk van de gebeurtenis en het gegeven of de leraar dader of slachtoffer is, zal de aard en inhoud van het gesprek verschillen.

- **Het schoolteam**

De gebeurtenis kan worden beschouwd als een leermoment voor allen en kan dienen als casus tijdens een teamoverleg. Tijdens zo'n overleg wordt besproken hoe de gebeurtenis is ontstaan, hoe het eventueel had kunnen voorkomen, en hoe er daadwerkelijk is gehandeld. Indien gewenst kan de casus leiden tot een bijstelling van dit protocol.